

Merknader til forskrift 5. november 2024 nr. 2662 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgforskriften)

Merknad til § 1-1:

Paragrafen er ny. *Første ledd første punktum* fastsetter hvilke personopplysninger det ordinære manntallet etter valgloven § 2-3 som et minimum *skal* inneholde. Det skal inneholde den manntallsførtes navn, bostedsadresse, fødselsnummer og opplysning om hvilken stemmekrets velgeren er manntallsført i. Manntallet *kan* også inneholde manntallsnummer og rode-, side- og linjeopplysninger, jf. *andre punktum*. Manntallet kan ikke inneholde andre personopplysninger enn det som følger av første ledd. Personer med sperret adresse i folkeregisteret skal etter *andre ledd* ikke føres inn i manntallet etter valgloven § 2-3 første ledd. De skal i stedet føres på en særskilt manntallsliste, jf. § 1-8 første ledd.

Merknad til § 1-2:

Paragrafen fastsetter i hvilke tilfeller manntallet etter valgloven § 2-3 første ledd skal oppdateres etter 30. juni i valgåret. Manntallet skal i de nevnte tilfellene oppdateres til og med lørdagen før valgdagen. Det følger av valgloven § 2-6 første ledd at personer med stemmerett som er bosatt i Norge, skal manntallsføres i den kommunen der de var manntallsført som bosatt 30. juni i valgåret. Manntallet skal dermed ikke oppdateres for flyttinger mellom kommuner etter denne datoen.

Bestemmelsen tilsvarer i stor grad § 1 i valgforskriften 2003. Det er gjort en del språklige endringer.

Nytt er at en person som ikke har vært folkeregistrert som bosatt i Norge i løpet av de siste ti årene før valgdagen, skal føres inn i manntallet dersom vedkommende stemmer, jf. *bokstav c*. Personen skal innføres i manntallet i den kommunen vedkommende sist var folkeregistrert som bosatt, jf. valgloven § 2-6 fjerde ledd.

Nytt er også at det i *bokstav f* presiseres at manntallet skal oppdateres dersom en person taper sitt norske statsborgerskap. Personen skal strykes fra manntallet dersom tap av statsborgerskap medfører at vedkommende dermed ikke har stemmerett ved valget. Vedkommende skal likevel ikke strykes fra manntallet dersom han eller hun har

fått godkjent en forhåndsstemmegivning. Ved stortingsvalg vil tap av statsborgerskap medføre at vedkommende mister stemmeretten. Ved kommunestyre- og fylkestingsvalg vil imidlertid tap av statsborgerskap ikke medføre at en person mister stemmeretten dersom 1) vedkommende har vært folkeregistrert som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen eller 2) vedkommende er statsborger i et annet nordisk land og har blitt folkeregistrert som bosatt i Norge senest 30. juni i valgåret.

Det er også nytt at det i *bokstav g* presiseres at manntallet skal oppdateres dersom en person taper statsborgerskapet i et annet nordisk land. Personen skal strykes fra manntallet dersom tap av statsborgerskap medfører at vedkommende ikke har stemmerett ved valget. Vedkommende skal likevel ikke strykes fra manntallet dersom han eller hun har avgitt godkjent forhåndsstemmegivning. Ved kommunestyre- og fylkestingsvalg vil tap av et nordisk statsborgerskap ikke medføre at en person mister stemmeretten dersom vedkommende har vært folkeregistrert som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen. Personen vil heller ikke miste stemmeretten dersom vedkommende også er statsborger i et annet nordisk land.

Merknad til § 1-3:

Det er departementet som har ansvaret for å opprette og oppdatere manntall, jf. valgloven § 2-3 første ledd. Manntallet i det elektroniske valggjennomføringssystemet blir automatisk oppdatert med de fleste endringer basert på endringer i folkeregisteret.

Det enkelte valgstyret skal likevel i to tilfeller sørge for at manntallet oppdateres. Dette gjelder for det første dersom valgstyret oppdager feil i manntallet, typisk ved at noen krever at manntallet rettes, jf. valgloven § 2-8, eller at noen klager på at manntallet er feil, jf. valgloven § 16-2 første ledd. Valgstyret skal informere Valgdirektoratet om slike oppdateringer, jf. *første ledd*.

Valgstyret skal videre etter *andre ledd* sørge for at en person som ikke har vært folkeregistrert som bosatt i Norge i løpet av de siste 10 årene før valgdagen, føres inn i manntallet dersom vedkommende stemmer. Personen skal innføres i manntallet i den kommunen vedkommende sist var folkeregistrert som bosatt, jf. valgloven § 2-6 fjerde ledd.

Etter *tredje ledd* skal en person som føres inn i manntallet i en kommune, men som allerede er innført i manntallet i en annen kommune, strykes fra manntallet i den andre kommunen. Bestemmelsen er særlig aktuell for personer som er innført i manntallet i

en kommune etter valgloven § 2-6 tredje ledd, og som flytter tilbake til Norge, jf. forskriften § 1-2 bokstav d.

Det følger videre av *fjerde ledd* at en person som har avgitt godkjent forhåndsstemmegivning i en kommune, ikke skal innføres i manntallet i en annen kommune. Også denne bestemmelsen er særlig aktuell for personer som er innført i manntallet i en kommune etter valgloven § 2-6 tredje ledd, og som flytter tilbake til Norge, jf. valgforskriften § 1-2 bokstav d.

Merknad til § 1-4:

Paragrafen fastsetter at det er Valgdirektoratet som er behandlingsansvarlig for manntallet etter valgloven § 2-3 første ledd. Valgdirektoratets behandlingsansvar omfatter ikke den særskilte manntallslisten etter § 1-8 første ledd.

Merknad til § 1-5:

Paragrafen regulerer utlegging av manntallet etter valgloven § 2-3 første ledd til offentlig ettersyn. Det er manntallet per 8. juli som skal legges ut, jf. *første ledd*. Manntallet skal legges ut så raskt det lar seg gjøre etter 8. juli.

Den særskilte manntallslisten etter valgforskriften § 1-8 første ledd skal ikke legges ut til offentlig ettersyn.

Andre ledd fastsetter at manntallet bare skal inneholde navn, adresse og fødselsdato til de manntallsførte.

Etter *tredje ledd første punktum* kan manntallet legges ut enten i papirformat eller elektronisk format. Elektronisk format kan bare benyttes såfremt det ikke er mulig å endre manntallet, laste det ned eller på annen måte skaffe seg tilgang til det, jf. *andre punktum*.

Merknad til § 1-6:

Paragrafen inneholder bestemmelser om rett til manntallseksemplarer mv. for partier og grupper som stiller liste ved valget. Nytt er at det er mulig å få slikt materiell i elektronisk format, ikke bare på papir. Det er opp til partiene og gruppene selv om de ønsker materialet i papirformat eller elektronisk format. Det er imidlertid opp til valgstyret å bestemme hvilket elektronisk format materialet skal leveres ut i.

Etter *første ledd* har alle som stiller liste ved valget, rett til ett gratis eksemplar av manntallet. De kan etter *andre ledd* få flere eksemplarer samt oppgaver over bestemte grupper av velgere, mot at de betaler kostnadene med det.

Krav om slikt materiell skal etter *tredje ledd* settes frem for valgstyret i kommunene innen den frist en valgstyret setter.

Det følger av *fjerde ledd* at det utleverte materialet bare kan inneholde velgernes navn, adresse og fødselsdato eller alder.

Merknad til § 1-7:

Manntallseksemplarer og oppgaver over grupper av velgere vil inneholde personopplysninger. Det presiseres i *første ledd* at partier og grupper som får utlevert slike opplysninger, blir behandlingsansvarlig etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 7.

Det følger videre av *andre ledd første punktum* at den behandlingsansvarlige bare kan bruke materialet til politiske formål i forbindelse med valg. Opplysningene kan ikke bare benyttes i tilknytning til det valget det utleveres i forbindelse med. De kan også benyttes i oppkjøringen mot neste valg, så lenge de kun brukes til politiske formål. Inn under dette begrepet faller enhver aktivitet som innebærer å få de personene opplysningene gjelder, til å stemme på partiet eller gruppen. Opplysningene kan ikke lånes ut eller selges til andre. *Andre punktum* fastslår at det ikke er tillatt å koble opplysningene i det utleverte materialet til andre opplysninger, for eksempel opplysninger i andre registre.

Etter *tredje ledd første punktum* er det den behandlingsansvarlige som skal sørge for at det utleverte materialet makuleres eller slettes. Dette gjelder også bearbeidet materiell som inneholder personopplysninger. Det gjelder videre alle kopier av materialet, både papirkopier og kopier i elektronisk format. Materialet skal etter *andre punktum* makuleres eller slettes når partiet eller gruppen som har fått utlevert materialet, ikke lenger har behov for det. Det skal uansett skje senest innen to år fra materialet ble utlevert.

Merknad til § 1-8:

Det følger av § 1-1 andre ledd at personer med sperret adresse i folkeregisteret ikke skal føres inn i manntallet som etableres med hjemmel i valgloven § 2-3. *Første ledd første punktum* fastslår at personer som har sperret adresse i folkeregisteret og stemmerett i

kommunen, i stedet skal føres på en særskilt manntallsliste. Skatteetaten skal sørge for at kommunene får en slik liste. *Andre punktum* fastsetter hvem listen skal sendes til i kommunen. Listen skal sendes rekommandert til kommunens postadresse, jf. tredje punktum. Personer med sperret adresse skal manntallsføres i den kommunen der de var folkeregistrert som bosatt 30. juni i valgåret, jf. valgloven § 2-6 første ledd.

Det følger av *andre ledd* at manntallslisten bare skal inneholde velgerens navn og fødselsnummer.

Tredje ledd innebærer for det første at manntallslisten kun kan deles med personer som har tjenstlig behov for å kontrollere avgitte stemmegivninger mot innholdet i listen. Bestemmelsen innebærer for det andre at denne kontrollen skal utføres av så få personer som absolutt nødvendig.

Merknad til § 2-1:

Paragrafen viderefører § 12 i valgforskriften 2003 om overskrift på listeforslag. For registrerte politiske partier skal overskriften på listeforslaget være enslydende med partiets registrerte navn, jf. valgloven § 5-1 andre ledd. Uavhengig av målform på det registrerte partinavnet, avgjør forslagsstillerne om partinavnet på listeforslaget skal skrives på bokmål eller nynorsk.

Merknad til § 2-2:

Første ledd viderefører § 13 første ledd i valgforskriften 2003 om at den digitale løsningen for underskrifter på listeforslag som Valgdirektoratet stiller til rådighet, skal benyttes hvis listeforslaget underskrives elektronisk. Det gjelder både underskrifter etter valgloven § 5-4 første og andre ledd. Bestemmelsen innebærer at listeforslag ikke kan underskrives elektronisk ved hjelp av andre løsninger.

Andre ledd er nytt og fastsetter at hvis underskriftene etter valgloven § 5-4 andre ledd skal være skrevet på papir, skal skjema for listeforslag som Valgdirektoratet stiller til rådighet, brukes. Bestemmelsen innebærer at listeforslaget må være underskrevet på dette skjemaet for å bli godkjent av valgmyndighetene. Andre ledd gjelder fra 1. januar 2026.

Merknad til § 2-3:

Paragrafen er ny. Bestemmelsen regulerer hvem som er tillitsvalgt når et listeforslag både har elektroniske signaturer og signaturer på papir. I slike tilfeller er det de to øverste underskriverne på papirskjemaet som vil være tillitsvalgt og vararepresentant. De fem øverste underskriverne er tillitsutvalget, og de tre neste er vararepresentanter til tillitsutvalget.

Merknad til § 3-1:

Paragrafen viderefører i hovedsak innholdet i § 19 første, andre og tredje ledd og § 19b i valgforskriften 2003.

I *første ledd* er det presisert at utsiden av stemmeseddelen skal ha en farget mønsterside og et hvitt stempelfelt.

Andre ledd slår fast hvordan innsiden skal utformes med partinavn, hvilket valg den gjelder og kandidater.

I *tredje ledd* angis krav til stemmeseddelnummer og stemmeseddel-ID. Styremerker skal etter *fjerde ledd* plasseres på innsiden og utsiden av stemmeseddelen. Den nærmere plasseringen fremgår av bildet.

Femte ledd stiller krav om forskutt falsing, størrelse og papirkvalitet.

I *sjette ledd* og *syvende ledd* er det tatt inn bilder av stemmeseddelens innside og utside.

Merknad til § 3-2:

Paragrafen er satt av til reguleringen av utformingen av stemmesedler med kandidatnavn ved fylkestingsvalg.

Merknad til § 3-3:

Paragrafen er satt av til reguleringen av utformingen av stemmesedler med kandidatnavn ved kommunestyrevalg.

Merknad til § 3-4:

Paragrafen er ny og regulerer utformingen av stemmesedler med partinavn uten kandidatnavn til alle valg. *Første ledd* slår fast at utsiden av stemmeseddelen skal være lik utsiden av stemmeseddelen med kandidatnavn ved det aktuelle valget. Det

innebærer at utsiden skal ha farget mønsterside tilsvarende stemmesedlene med kandidatnavn ved henholdsvis stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg, samt et hvitt stempelfelt.

Andre ledd første punktum slår fast at det er politiske partier registrert i Partiregisteret som fikk en oppslutning på minst 5 000 stemmer i hele landet ved forrige stortingsvalg, eller er registrert i Partiregisteret etter forrige stortingsvalg, som skal stå på stemmeseddelen. *Andre punktum* angir skrifttype og minimum skriftstørrelse på partinavnene, samt at partinavnene skal stå alfabetisk.

I *tredje ledd* slår bestemmelsen fast at det skal være en kolonne med avkryssingsbokser til venstre for partinavnene.

Av *fjerde ledd* følger det at det også skal være mulig føre opp et annet politisk parti eller gruppe og krysse av for blank stemme.

Femte ledd angir at det skal trykkes stemmeseddelnummer og stemmeseddel-ID på stemmeseddelen sine innside til bruk i den maskinelle opptellingen.

I *sjette ledd* slår bestemmelsen fast at stemmeseddelen skal trykkes med punktskrift. Hvilket valg stemmeseddelen gjelder for, partinavnene og veiledningen på stemmeseddelen skal stå i punktskrift.

Syvende ledd angir at det skal plasseres styremerker på stemmeseddelen.

Åttende ledd stiller krav om forskutt falsing og størrelse på stemmeseddelen. Det innebærer at bredde og høyde på stemmeseddelen skal være identisk som stemmeseddelen med kandidatnavn ved det aktuelle valget.

I *niende ledd* er det tatt inn bilde av stemmeseddelen sine innside.

Merknad til § 3-5:

Paragrafen viderefører i hovedsak innholdet i § 20 fjerde ledd i valgforskriften 2003. Det er i tillegg tatt inn et bilde av stemmeseddelen sine innside i *sjette ledd*. Utsiden skal være lik utsiden på stemmeseddelen med kandidatnavn ved det aktuelle valget, jf. *første ledd*.

Merknad til § 3-6:

Paragrafen viderefører i hovedsak § 20 første til tredje ledd i valgforskriften 2003. *Første til tredje ledd* angir hvem som har ansvaret for at det trykkes blanke stemmesedler ved henholdsvis stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg. *Fjerde ledd* er nytt og

slår fast at stemmesedlene skal være klare til bruk når forhåndsstemmingen starter 10. august.

Merknad til § 3-7:

Paragrafen viderefører § 21 i valgforskriften 2003 om tillitsvalgtes rett til å få stemmesedler for egen valgliste fra henholdsvis valgstyret, fylkesvalgstyret eller distriktsvalgstyret hvis vedkommende betaler kostnadene selv.

Merknad til § 4-1:

Paragrafen er ny og fastsetter en frist for henholdsvis valgstyret, fylkesvalgstyret og distriktsvalgstyret til å legge inn enkelte såkalte grunnlagsdata om valget i det elektroniske valggjennomføringssystemet.

Første ledd angir de ulike grunnlagsdataene som kommunene skal legge inn i valggjennomføringssystemet innen fristen 31. mai i valgåret. *Bokstav f* omfatter alle opptellingskretser, inkludert eventuelle tekniske opptellingskretser. Valglokaler i *bokstav g* omfatter alle valglokaler som benyttes til forhåndsstemming og valgting, inkludert eventuelle valglokaler som benyttes til forhåndsstemming etter valgloven § 7-1 andre ledd (tidligstemming).

I *andre ledd* angis grunnlagsdataene fylkeskommunene skal legge inn i systemet ved stortingsvalg og fylkestingsvalg innen den samme fristen.

Merknad til § 5-1:

Første ledd fastsetter at velgerne i tillegg til å få informasjon om hvilken kommune de kan stemme i på valgtinget, også skal informeres om at de må vise legitimasjon når de skal stemme. *Andre og tredje ledd* viderefører i hovedsak bestemmelsen i § 22 a i valgforskriften 2003. I stedet for valgkort skal departementet sende informasjon til velgerne om hvor de kan stemme på valgtinget. *Fjerde og femte ledd* viderefører § 22 andre og tredje ledd i valgforskriften 2003 som slår fast at det er manntallet per 8. juli som legges til grunn for departementets utsendelse, og at den utsendte informasjonen skal være mottatt av de stemmeberettigede innen forhåndsstemmingens start 10. august.

Merknad til § 6-1:

Valgstyret skal kunngjøre når og hvor velgerne kan stemme ved å registrere opplysninger om tid og sted i det elektroniske valggjennomføringssystemet, jf. valgloven § 6-1 og valgforskriften § 4-1. Paragrafen fastsetter at hvis valgstyret gjør endringer i når og hvor velgerne kan stemme etter at det er kunngjort, skal valgstyret informere Valgdirektoratet om endringene så snart som mulig. Valgdirektoratet vil på bakgrunn av endringene som er meldt inn, oppdatere informasjonen som er publisert på nettsiden valglokaler.no. I tillegg skal valgstyret på egnet måte kunngjøre endringer i når og hvor velgerne kan stemme. Valgstyret må selv vurdere ut fra den oppståtte situasjonen hvordan det på en hensiktsmessig måte kan nå de velgerne som blir berørt av endringen. Det er ikke fastsatt nærmere regler om hvordan slike endringer bør kunngjøres, men det må forutsetningsvis i det minste gjøres på en allment tilgjengelig måte.

Merknad til § 6-2:

Paragrafen er ny og fastsetter krav til universell utforming av valglokaler og valgutstyr.

Første ledd angir hvilke krav i forskrift 19. juni 2017 nr. 840 om tekniske krav til byggverk (Byggteknisk forskrift) som må være oppfylt for at lokalene skal kunne anvendes som valglokale. Bestemmelsen gjelder både valglokaler som benyttes til forhåndsstemming og lokaler som benyttes på valgetinget.

Andre ledd angir krav ved bruk av rampe. Kravene til rampe i byggteknisk forskrift § 12-16 må være oppfylt ved bruk av rampe i valglokaler.

Tredje ledd slår bestemmelsen fast at både bord hvor stemmesedler stemples og valgurner skal ha en betjeningshøyde på mellom 0,8 og 1,2 meter over det ferdige gulvet. Det innebærer at høyden der velgeren legger stemmeseddelen i valgurnen, må være på mellom 0,8 og 1,2 meter over gulvet.

Fjerde ledd stiller krav om at stemmeseddelhyller skal være merket med punktskrift i minst 1 av 10 valgavlukker i hvert valglokale.

Plikten til universell utforming etter likestillings- og diskrimineringsloven skal anses som oppfylt dersom kommunene oppfyller disse forskriftskravene, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17 fjerde ledd. Kommunene har imidlertid ikke plikt til å iverksette tiltak som medfører en uforholdsmessig byrde, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 17 tredje ledd.

Merknad til § 6-3:

Paragrafen er ny og fastsetter krav til kunngjøring etter valgloven § 6-7 andre ledd andre punktum. Valgstyret har oppfylt sin kunngjøringsplikt ved å melde opplysninger om hvilke valglokaler velgerne ikke kan ta seg inn i uten hjelp til Valgdirektoratet. Direktoratet vil på bakgrunn av de innmeldte opplysningene, publisere informasjon om hvilke valglokaler velgerne ikke kan ta seg inn i uten hjelp på nettsiden valglokaler.no.

Merknad til § 6-4:

Paragrafen viderefører § 31a tredje ledd andre punktum i valgforskriften 2003, som regulerte utformingen av beredskapskonvolutten ved stemmegivning på valgtinget. Bestemmelsen regulerer utformingen av beredskapskonvolutten som brukes både ved forhåndsstemningen og på valgtinget i de tilfeller stemmemottakeren på grunn av manglende forbindelse med det elektroniske manntallet ikke kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet. Det er ikke et vilkår for å godkjenne stemmegivningen at beredskapskonvolutten er utformet i tråd med denne bestemmelsen, jf. valgloven § 10-2. En stemmegivning hvor det er benyttet en annen konvolutt, for eksempel fordi stemmemottakeren ikke hadde flere beredskapskonvolutter, vil ikke av den grunn bli forkastet.

Merknad til § 6-5:

Paragrafen viderefører innholdet i § 27 syvende ledd i valgforskriften 2003, som regulerte fremgangsmåten ved forhåndsstemningen. Bestemmelsen gjelder for stemmesedler som blir lagt i stemmeseddelkonvolutt både under forhåndsstemningen og på valgtinget.

Merknad til § 6-6:

Paragrafen viderefører i hovedsak hvilke opplysninger som skal fremgå om velger i §§ 22b og 23 i valgforskriften 2003.

Bestemmelsens *første ledd* fastsetter hvilke opplysninger som skal fylles ut av stemmemottakeren hvis stemmeseddelen mottas i stemmeseddelkonvolutt, jf. valgloven § 7-5 andre, tredje og fjerde ledd, § 7-6, § 7-8, § 9-5 andre ledd og tredje

ledd og § 9-6 andre ledd. Formålet er å sikre at valgstyret har tilstrekkelig informasjon for å identifisere velgeren.

I *andre ledd* slås det fast at informasjonen om velger i første ledd bokstav a-c skal være synlige i vinduet på omslagskonvolutten eller beredskapskonvolutten.

Tredje ledd første punktum pålegger departementet å fastsette et skjema for utfylling av opplysningene om velger som fremgår av første ledd. *Andre punktum* pålegger stemmemottakeren å benytte skjemaet ved mottak av stemmer i konvolutt.

Fjerde ledd slår fast at når informasjonen om velger skrives ut fra det elektroniske valggjennomføringssystemet, skal skjemaet også inneholde en elektronisk lesbar identifikator (QR-kode, strekkode e.l.) med manntallsnummeret til velgeren som skal være synlig i vinduet i omslagskonvolutten. Den elektronisk lesbare indikatoren benyttes til å søke opp velgeren i manntallet i det elektroniske valggjennomføringssystemet.

Merknad til § 6-7:

Paragrafen er ny og fastsetter nærmere krav til legitimasjon som skal fremvises etter valgloven § 6-11. Med legitimasjon menes dokument som skal bevise at velger er den han eller hun hevder å være. *Første ledd* fastsetter at legitimasjonen som fremvises skal inneholde velgerens fulle navn, fødselsdato og ansiktsfoto. Legitimasjonen må være i original utgave. Det er ikke tilstrekkelig å fremvise kopi av legitimasjonen. Bestemmelsen innebærer at pass, førerkort og nasjonalt ID-kort normalt skal godtas som legitimasjon, men det er en forutsetning at det er mulig å identifisere velger ved ansiktsfoto og at informasjonen på legitimasjonen er mulig å lese. Legitimasjon som er umulig å lese på grunn av skade eller slitasje skal ikke godtas. Norsk digitalt førerkort er likestilt med fysisk førerkort. Bestemmelsen åpner også for at andre typer legitimasjon kan godtas. For eksempel kan bankkort med ansiktsfoto godtas. Kriteriet for at legitimasjonen kan godtas, er at stemmemottakeren etter en konkret vurdering vurderer at legitimasjonen beviser velgerens identitet. Også legitimasjon med utløpt gyldighetsdato kan godtas så lenge det oppfyller vilkårene i første ledd, og det ikke er tvil om velgerens identitet. Det innebærer for eksempel at fotografiet må være oppdatert i den grad at det ikke er tvil om at det er velger som er avbildet på legitimasjonen.

Bestemmelsens *andre ledd* fastsetter at dersom stemmemottakeren mener at legitimasjonen ikke kan godtas, er det lederen eller nestlederen i valglokalet som har endelig myndighet til å avgjøre om legitimasjonen kan godtas.

Merknad til § 6-8:

Paragrafen viderefører i hovedsak innholdet i § 32 i valgforskriften 2003 når det gjelder stemming på valgtinget. Bestemmelsen beskriver prosedyren for hvordan en velger kan stemme rett utenfor valglokalet, dersom vedkommende ikke kan ta seg inn i valglokalet. *Første ledd første punktum* slår fast at velgeren skal få utlevert én stemmeseddel for hver valgliste i valgdistriktet samt én blank stemmeseddel, dersom velgeren stemmer i det valgdistriktet han eller hun er manntallsført. Det følger av valgloven § 6-12 at to valgmedarbeidere skal ta imot velgerens stemme, og at velgeren skal stemme usett. Prosedyren for stemming følger for øvrig av valgloven §§ 7-5, 7-6, 9-5 eller 9-6. Det er nytt at bestemmelsen gjelder for forhåndsstemningen. Dersom velgeren stemmer i et annet valgdistrikt enn der han eller hun er manntallsført, skal vedkommende få utdelt en stemmeseddel med navnene på de politiske partiene som oppfyller kravene i valgloven § 5-13 første ledd, jf. valgforskriften § 7-2.

Andre ledd første punktum er nytt og innebærer at det er velgeren som bestemmer om han eller hun skal beholde de resterende stemmesedlene eller gi dem tilbake til stemmemottakeren. *Andre punktum* fastslår at dersom velgeren gir resten av stemmesedlene tilbake til stemmemottaker, skal stemmemottaker sørge for å kassere dem på en betryggende måte. Det innebærer at konvolutten skal kastes og at hverken stemmemottaker eller andre skal gjøre seg kjent med innholdet i konvolutten.

Merknad til § 7-1:

Paragrafen fastsetter at valgstyret skal informere Valgdirektoratet om åpningstidene til valglokalene under forhåndsstemningen. Fristen for å gjøre dette er 30. juni i valgåret.

Merknad til § 7-2:

Paragrafen viderefører delvis § 27 andre ledd i valgforskriften 2003. Nytt er at den utleverte stemmeseddelen skal inneholde navnene til de registrerte politiske partiene som ved forrige stortingsvalg fikk minst 5 000 stemmer i hele landet, og navnene til partier som er registrert i Partiregisteret etter forrige stortingsvalg (partistemmeseddel), jf. valgloven § 5-13 første ledd.

Merknad til § 7-3:

Paragrafen regulerer forsendelse av forhåndsstemmer. *Første ledd første punktum* er nytt og slår fast at i tilfeller hvor en velger stemmer utenfor kommunen han eller hun er manntallsført i, skal stemmegivningen sendes til velgerens hjemkommune. *Andre punktum* viderefører § 27 åttende ledd andre punktum i valgforskriften 2003 om at det skal benyttes forsendelseskonvolutt når stemmegivningene sendes. *Andre ledd* viderefører § 27 åttende ledd første punktum i valgforskriften 2003 om at forhåndsstemmegivningene skal sendes videre til velgerens hjemkommune hver dag den nest siste uken i forhåndsstemmeperioden. *Tredje ledd* viderefører § 27 niende ledd i valgforskriften 2003 om at forhåndsstemmegivningene ikke skal sendes som brevpost den siste uken i forhåndsstemmeperioden. Vilkåret om at forhåndsstemmegivningene skal sendes «på en måte som sikrer at stemmegivningene kommer inn til valgstyret innen kl. 17 dagen etter valgdagen» vil være oppfylt ved å benytte avtale om ekspressforsendelse av forhåndsstemmer som Valgdirektoratet inngår i forkant av hvert valg. Vilkåret kan også være oppfylt på annen måte, for eksempel ved å transportere stemmene ved bil.

Merknad til § 7-4:

Paragrafen regulerer fremgangsmåten ved forhåndsstemming på pasientrom, i fengselsceller og der velgeren oppholder seg og viderefører i hovedsak reglene i valgforskriften 2003 § 27 femte ledd.

Paragrafen gjelder også for forhåndsstemming i omsorgsboliger etter § 7-5, jf. «der velgeren oppholder seg» i første ledd. Paragrafen gjelder ikke for stemming der det benyttes valgavlukker i fellesarealer på institusjoner eller i fengsler. Se ellers merknadene til § 6-8.

Merknad til § 7-5:

Paragrafen er en videreføring av valgforskriften 2003 § 25 med en språklig endring.

Merknad til § 8-1:

Paragrafen fastsetter at det skal brukes én felles stemmeseddelkonvolutt for stemmesedlene ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg.

Merknad til § 8-2

Paragrafen er ny og regulerer forsendelse av forhåndsstemmer som er mottatt av en stemmemottaker utenlands. *Første ledd* slår fast at stemmemottakeren skal legge omslagskonvolutten (med stemmeseddelkonvolutten i), som er påført opplysningene som fremgår av valgloven § 8-4 andre ledd bokstavene a–d, i en forsendelseskonvolutt og sende den til kommunen velgeren er manntallsført i. *Andre ledd* slår fast at forhåndsstemmene ikke skal sendes som brevpost de tre siste ukene før forhåndsstemmeperioden i utlandet avsluttes. Vilkåret om at disse stemmene «skal sendes på en måte som sikrer at stemmegivningene kommer inn til valgstyret innen kl. 17 dagen etter valgdagen», innebærer at de må sendes på en måte som sikrer raskere forsendelse enn ordinær brevpost, som for eksempel ekspressforsendelse.

Merknad til § 8-3:

Paragrafen viderefører i hovedsak fremgangsmåten for brevstemming i § 28 i valgforskriften 2003. Bestemmelsen om at et vitne om mulig bør bekrefte riktigheten av det som er påført omslagskonvolutten i § 28 femte ledd i valgforskriften 2003, er ikke videreført.

Merknad til § 9-1:

Første ledd viderefører § 34 første ledd i valgforskriften 2003 om at valgstyret skal etablere betryggende rutiner for oppbevaring og transport av valgmateriell i alle faser av valggjennomføringen. Nytt er at det er presisert at rutinene skal være skriftlige, og at de også omfatter forsegling. Med betryggende rutiner menes rutiner som skal sikre at alle reglene for gjennomføringen følges, og som bidrar til at befolkningen vil ha tillit til at valget er gjennomført korrekt. Valgstyrets ansvar for rutiner for forsegling, oppbevaring og transport gjelder frem til valget er godkjent eller valgstyret har overlevert materiellet til fylkeskommunen. Etter valget er godkjent skal valgmateriellet arkiveres i tråd med arkivlovens bestemmelser.

Andre og tredje ledd er nye og fastsetter tilsvarende ansvar for distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret ved henholdsvis stortingsvalg og fylkestingsvalg etter at de har fått overlevert materiellet fra kommunen.

Merknad til § 9-2:

Paragrafen fastsetter rutiner for tømning av urner både under forhåndsstemningen og stemningen på valgting. Det følger av valgloven § 6-5 at valgurner som brukes ved stemningen, skal være forseglet.

Første ledd fastsetter at valgstyret skal utarbeide rutiner for hvordan valgmedarbeiderne skal tømme urnene. Det innebærer hvem som skal tømme urnene og når og hvor det skal gjøres.

Andre ledd viderefører kravet i § 33 nr.1 i valgforskriften 2003 om at det skal være minst to valgmedarbeidere til stede når forseglingen av urnen brytes.

Tredje ledd første punktum viderefører § 33 nr. 2 i valgforskriften 2003 om at innholdet skal tømmes over i egnet emballasje som skal forsegles og merkes med serienumre når det gjelder stemmer som skal oppbevares i kommunen. *Andre punktum* viderefører § 29 andre punktum i valgforskriften 2003 om at avgitte stemmer skal oppbevares atskilt fra øvrig valgmateriell.

Merknad til § 9-3:

Første ledd viderefører § 34 andre ledd i valgforskriften 2003 og fastsetter at avgitte stemmesedler, konvolutter som inneholder stemmesedler og papirmanntallet skal forsegles dersom det ikke er under direkte oppsyn av valgmyndighetene, og at forseglingen skal foretas på en slik måte at ingen får adgang til det uten at det etterlater seg tydelige merker.

Andre ledd er nytt og er et unntak fra hovedregelen i første ledd om at avgitte stemmesedler og konvolutter som inneholder stemmesedler, skal forsegles. Myndigheten til å treffe vedtak om at stemmesedlene ikke skal forsegles, men oppbevares på en annen tilstrekkelig sikker måte, er lagt til valgstyret selv. Det innebærer at myndigheten ikke kan delegeres til kommunedirektøren.

I *tredje ledd* videreføres i ny språkdrakt bestemmelsen i § 34 tredje ledd i valgforskriften 2003 om transport av valgmateriell og forseglingsutstyr. Bestemmelsen fastsetter at forseglingsutstyr ikke skal transporteres sammen med avgitte stemmesedler. Det omfatter både stemmesedler som er avgitt med og uten konvolutt.

Dersom det oppbevares urner med stemmesedler i, skal disse være forseglet, også i periodene valglokalet er stengt.

Merknad til § 9-4:

Paragrafen er ny og regulerer oversending av valgmateriell fra valgstyret til distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret. *Første punktum* slår fast at valgstyret skal pakke stemmesedlene på den måten de er telt opp. Det innebærer blant annet at stemmesedlene skal pakkes per valglokale. *Andre punktum* slår fast at forkastede stemmegivninger og stemmesedler skal pakkes hver for seg og fordelt på stemmer avgitt på forhånd og valgting. Etter *tredje punktum* kan distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret fastsette nærmere rutiner for hvordan materiellet skal pakkes.

Merknad til § 9-5:

Paragrafen viderefører i hovedsak § 34 a i valgforskriften 2003 om overlevering av valgmateriell. Paragrafen presiserer hvem som har ansvaret for å fylle ut en oversikt over hvilket valgmateriell som blir overlevert.

Det følger av *første ledd* at lederen i valglokalet på valgtinget skal fylle ut en oversikt over det valgmateriellet som vedkommende overleverer til valgstyret. I praksis vil valgstyret ofte fastsette et slikt skjema som skal fylles ut.

Etter *andre ledd* skal valgstyret sørge for å fylle ut en oversikt over det valgmateriellet valgstyret overleverer til distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret ved henholdsvis stortingsvalg og fylkestingsvalg, jf. § 9-4 om oversending av valgmateriell til distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret. Distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret vil ofte lage et slikt skjema.

Tredje ledd første punktum fastsetter at mottakeren av materiellet skal kontrollere det mot oversikten. Både den som leverer og mottar materiellet skal signere på oversikten, jf. *andre punktum*. Det følger av *tredje punktum* at den som leverer materiellet skal få en kopi av den signerte oversikten.

Merknad til § 10-1:

Paragrafen er i stor grad en videreføring av § 35 i valgforskriften 2003. Nytt er at det er presisert at paragrafen også gjelder ved åpning av beredskapskonvolutter. I tillegg er det foretatt enkelte språklige endringer.

Det følger av *første ledd* at det må være minst to personer til stede ved åpningen av omslagskonvoluttene, beredskapskonvoluttene og stemmeseddelkonvoluttene.

Andre ledd skal sikre at de som åpner konvoluttene ikke får kjennskap til hva velgerne har stemt. Dersom stemmeseddelkonvoluttene åpnes samtidig med

omslagskonvoluttene eller beredskapskonvoluttene, dvs. at stemmeseddelkonvoluttene åpnes rett etter at omslagskonvoluttene eller beredskapskonvoluttene er åpnet, må stemmeseddelkonvoluttene åpnes av to andre personer enn de som åpner omslagskonvoluttene eller beredskapskonvoluttene.

Merknad til § 10-2:

Paragrafen viderefører innholdet i § 36 i valgforskriften 2003. Det er gjort enkelte språklige endringer. Det følger av paragrafen at dersom en stemmegivning inneholder flere stemmeseddelkonvolutter eller stemmesedler, skal alle stemmesedlene legges ned i én stemmeseddelkonvolutt. Dette skal gjøres uten å åpne stemmesedlene.

Merknad til § 10-3:

Paragrafen viderefører innholdet i § 38 i valgforskriften 2003. Det er gjort en språklig endring.

Merknad til § 10-4:

Bokstav a viderefører i noe omskrevet form innholdet i §§ 39a og 40a i valgforskriften 2003.

Bokstavene b til *d* inneholder utfyllende regler for stempeling i ettertid av stemmesedler som er lagt i stemmeseddelkonvolutt uten å ha blitt påført et offentlig stempel. De supplerer dermed innholdet i bokstav a. Bestemmelsene regulerer hvilken stemmeseddel som skal stemples, og dermed hvilken stemmeseddel som kan godkjennes, dersom stemmeseddelkonvolutten inneholder flere ustemplede stemmesedler til det samme valget. Paragrafen har derfor tilsvarende funksjon som § 39 i valgforskriften 2003. Dersom stemmeseddelkonvolutten inneholder både stemmesedler med offentlig stempel og stemmesedler uten offentlig stempel, skal ingen av stemmesedlene uten stempel stemples, jf. *bokstav d*.

Merknad til § 10-5:

Det følger av paragrafen at stemmer som er avgitt etter valgloven § 8-5 om brevstemming, skal prøves, og dermed godkjennes eller forkastes, til sist av de forhåndsstemmer som skal prøves før valgtinget, jf. valgloven § 10-2 fjerde ledd.

Merknad til § 11-1:

Paragrafen fastsetter nærmere regler om hvordan manuell opptelling av stemmesedler skal foregå. Det følger av valgloven § 10-8 første ledd at den første opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Med manuell opptelling menes telling for hånd uten bruk av maskiner. Opptelling ved bruk av maskiner som ikke er tilkoblet internett, anses ikke som manuell telling. Valgstyret bestemmer om den andre opptellingen skal skje manuelt eller maskinelt. Tilsvarende bestemmer distriktsvalgstyret og fylkesvalgstyret om stemmesedlene skal telles opp manuelt eller maskinelt, jf. valgloven § 10-14 tredje ledd.

Paragrafen gjelder for den manuelle opptellingen av alle stemmesedlene.

Det følger av *første ledd første punktum* at før den første opptellingen starter skal stemmesedlene for de ulike listene samt blanke og tvilsomme stemmesedler sorteres i separate bunker. Stemmesedlene kan grovsorteres før de finsorteres per liste. Lister med flest stemmer kan da sorteres i egne bunker, mens lister med færre stemmer samles i én eller flere bunker som deretter finsorteres per liste. Bunkene skal kontrolleres for å luke ut eventuelle feilsorteringer, jf. *andre punktum*.

Stemmesedlene for de ulike listene og de blanke stemmesedlene skal etter *andre ledd bokstav a* samles i bunker. Bestemmelsen fastsetter ikke hvor mange stemmesedler det skal være i hver av bunkene. Dette er det opp til valgstyret å bestemme. Dersom stemmesedlene skal samles i bunke à 50, og et parti har fått 73 stemmer, skal stemmesedlene dermed samles i én bunke à 50 og én bunke à 23. Det følger videre av *bokstav b* at de ulike bunkene skal kontrolleres for feiltellinger. Stemmesedlene må telles på nytt manuelt, det er ikke adgang til å kontrollere antallet stemmesedler på andre måter. Etter at stemmesedlene er kontrollert skal bunkene med de ulike listene og de blanke stemmesedlene summeres to ganger. Dette skal gjøres av ulike valgmedarbeidere, jf. *bokstav c*.

Tredje ledd inneholder bestemmelser om hvordan den andre opptellingen eller distriktsvalgstyrets eller fylkesvalgstyrets opptelling skal foregå dersom den foregår manuelt.

Det følger av *fjerde ledd* at to valgmedarbeidere sammen skal legge inn resultatet av den manuelle opptellingen i det elektroniske valggjennomføringssystemet.

Merknad til § 11-2:

Bestemmelsen er ny og er fastsatt av pedagogiske hensyn. Det samme følger av valgloven § 20-1 andre ledd, jf. første ledd.

Merknad til § 11-3:

Bestemmelsen er ny og fastsetter at dersom registrering av personstemmer skjer manuelt, skal det være to personer til stede ved registreringen. Bestemmelsen gjelder både ved kommunestyrevalg, jf. valgloven § 10-12 første ledd, og ved fylkestingsvalg, jf. valgloven § 10-14 fjerde ledd.

Merknad til § 11-4:

Paragrafen er ny.

Første ledd fastsetter i hvilke tilfeller det skal foretas manuelle stikkprøver. Etter *bokstav a* skal det foretas manuelle stikkprøver dersom opptellingen skjer maskinelt, dvs. der valgstyrets andre opptelling eller distriktsvalgstyrets/fylkesvalgstyrets opptelling er maskinell, jf. at den første opptellingen skal være manuell etter valgloven § 10-8 første ledd. Det følger videre av *bokstav b* at det også skal foretas manuelle stikkprøver dersom personstemmene blir registrert maskinelt, dvs. i forbindelse med at stemmesedlene blir skannet.

Andre ledd er fastsatt av pedagogiske hensyn. Det samme følger av valgloven § 20-1 andre ledd, jf. første ledd.

Merknad til § 11-5:

Det følger av valgloven § 10-8 andre ledd at forhåndsstemmer som er lagt i urne uten bruk av stemmesedelkonvolutt i de ordinære valglokale i kommunen (med unntak av stemmesedler som legges til side som tvilsomme), skal telles opp for hvert valglokale. Alle andre forhåndsstemmesedler skal etter *første ledd første punktum* telles opp samlet. Bestemmelsen omfatter også forhåndsstemmer som er lagt i urne et ordinært valglokale, dersom det er mottatt mindre enn 60 forhåndsstemmesedler i lokalet, jf. valgloven § 10-8 andre ledd andre punktum. Det følger av *andre punktum* at valgstyret kan bestemme at opptellingen skal deles opp i såkalte tekniske opptellingskretser. Tekniske opptellingskretser er ved forhåndsstemmingen ikke knyttet til stemmekretser,

slik opptellingen som hovedregel er for valgtingsstemmer, men innebærer at valgstyret kan organisere opptellingen på en hensiktsmessig måte ved å dele inn stemmene i mindre enheter. Selv om opptellingen er delt opp i tekniske opptellingskretser, er det det samlede resultatet fra opptellingen som skal kunngjøres, jf. første punktum og valgloven § 10-8 syvende ledd.

Det følger av *andre ledd* at dersom det er mottatt færre enn 60 forhåndsstemmesedler som skal telles opp etter første ledd første punktum, skal disse legges til side og telles opp etter § 10-7 bokstav c.

Merknad til § 11-6:

Paragrafen innebærer at godkjente stemmesedler som på valgtinget er avgitt i stemmeseddelkonvolutt for deretter å legges i enten en omslagskonvolutt eller beredskapskonvolutt, og godkjente stemmesedler blant stemmesedler som er lagt til side som tvilsomme, skal telles opp samlet. Også stemmesedler som er lagt direkte i urnen på valgtinget, dersom det er mindre enn 100 personer i manntallet i stemmekretsen, jf. valgloven § 10-8 tredje ledd, skal telles opp etter denne paragrafen.

Lederen i valglokalet har ansvaret for den første opptellingen av stemmesedler som er avgitt på valgtinget, jf. valgloven § 10-7 andre ledd. Det følger videre av § 10-8 tredje ledd at på valgtinget skal stemmesedler som er lagt i en urne uten bruk av stemmeseddelkonvolutt, telles opp i valglokalet. Dette gjelder likevel bare hvis den delen av manntallet opptellingen gjelder, inneholder minst 100 navn. Ordlyden i bestemmelsen «stemmesedler som er lagt i en urne» kan indikere at også godkjente stemmesedler blant de tvilsomme, skal telles og partifordeles i valglokalet. Det følger imidlertid av valgloven § 10-4 at det er valgstyret som avgjør om tvilsomme stemmesedler som er lagt til side, skal godkjennes. Det følger videre av § 10-7 tredje ledd at det er valgstyret som har ansvaret for den første opptellingen av blant annet godkjente stemmesedler som er lagt til side som tvilsomme. På valgtinget skal derfor godkjente stemmesedler blant tvilsomme stemmesedler ikke telles opp sammen med de øvrige stemmesedlene som er lagt i urne.

Merknad til § 11-7:

Paragrafen gjelder for første opptelling av forhåndsstemmer som skal telles opp etter klokken 17 dagen etter valgdagen. Paragrafen fastsetter at stemmesedlene nevnt i bokstav a til c skal telles opp samlet.

Merknad til § 12-1:

Bestemmelsen viderefører innholdet i § 41 i valgforskriften 2003.

Det følger av *første punktum* at departementet fastsetter formular for protokollering av valg. Departementet har delegert denne myndigheten til Valgdirektoratet. Det er i *andre punktum* presisert at formularene skal brukes ved utfylling av protokoller etter valgloven § 10-15. I praksis fylles valgprotokollene ut i det elektroniske valggjennomføringssystemet som er det systemet som kommunene og fylkeskommunene skal bruke, jf. valgloven § 20-1 første ledd. Bestemmelsen får dermed i praksis bare selvstendig betydning i en situasjon hvor valggjennomføringssystemet er nede, og valgprotokollene må utfylles på papir.

Merknad til § 13-1:

Paragrafen regulerer når et overtredelsesgebyr forfaller til betaling, forsinkelsesrenter og når et overtredelsesgebyr og forsinkelsesrenter kan inndrives. Bestemmelsen viderefører innholdet i § 42 i valgforskriften 2003. I tillegg er virkeområdet i bestemmelsen utvidet til å gjelde personer, i tillegg til foretak. Dette som følge av enkeltpersoner kan ilegges overtredelsesgebyr etter valgloven § 21-9.

Det er også gjort enkelte språklige og strukturelle endringer i bestemmelsen.

Merknad til § 13-2:

Bestemmelsen viderefører innholdet i § 43 i valgforskriften 2003 med enkelte endringer. Nytt er at det stilles krav om at hvert medlem skal ha et personlig varamedlem. Lederens personlige varamedlem skal i likhet med lederen oppfylle vilkårene i domstolloven § 53 første ledd første punktum og § 54 andre ledd første punktum.

Det er tatt inn i bestemmelsen at lederen og minst et annet medlem må være til stede for at vedtak kan treffes. Det er også føyet til at ved stemmelikhet skal lederens stemme være avgjørende. Kravet om at sekretariatet skal legges til en advokat er ikke videreført. Kravet om at klageorganet skal behandle saker og treffe vedtak i møte er videreført. Møtene kan også holdes som fjernmøter.

Videre er enkelte overflødige bestemmelser ikke videreført. For det første er bestemmelsen om at vedtak om overtredelsesgebyr kan påklages til et uavhengig klageorgan ikke videreført. Dette fordi det fremgår av valgloven § 21-10 første ledd at et vedtak om overtredelsesgebyr kan påklages til en uavhengig klagenemnd. For det andre

fastsetter valgloven § 21-10 andre ledd at klagenemnda ikke av eget tiltak kan omgjøre Medietilsynet vedtak. Tilsvarende bestemmelse i § 43 femte ledd i valgforskriften 2003 er derfor ikke videreført. For det tredje er bestemmelsen om at vedtak i klageorganet ikke kan påklages og at vedtaket på vanlig måte kan forfølges rettslig ved domstolene ikke videreført, under henvisning til at dette følger henholdsvis av forvaltningsloven § 28 tredje ledd og alminnelige prosessregler.

I tillegg er det gjort enkelte språklige og strukturelle endringer i bestemmelsen.